

ÇOCUK SAĞLIĞI SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Esra TURAL BÜYÜK
2020

ÇOCUK SAĞLIĞI VE SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİ

- **Dersin Tanımı ve Amacı**
- Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi, çocuk, aile ve toplumun sağlığını koruma, geliştirme ve sağlığın bozulduğu durumlarda bütüncül yaklaşımla çocuğun bakım gereksinimlerini karşılamaya yönelik bilgi ve uygulamaları kapsar.

- Bu dersin amacı öğrencilere 0-18 yaş grubuna yönelik normal büyüme ve gelişme, sağlığı koruma ve sağlıktan sapma durumlarına ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumu sergileyen hemşireler yetiştirmektir.
- Çocuk sağlığı ve hastalıklarına ilişkin genel kavramlar, temel sağlık hizmetleri, yenidoğan, büyüme gelişme ve bozuklukları, beslenme ve bozuklukları, organ ve sistemlere ilişkin bozukluklar/hastalıklar ve hemşirelik bakımları konuları yer alır.

Dersin Genel Hedefleri

- 1-Dünya’da ve Ülkemizde çocuk sağlığına ilişkin politikaları ve sorunları tanıyarak ve bu konularla ilgili hemşirenin rolünü kavrayabilmesi,
- 2-Kronik hastalığı olan, fiziksel defekti olan ve ölümcül hastalığı olan çocuk ve ailesinin bakım gereksinimlerini saptayabilmesi ve uygun hemşirelik bakımını verebilmesi,
- 3-Çocuğun büyüme ve gelişme ile ilgili teorileri kavramasını ve bu süreci olumlu/olumsuz etkileyen faktörleri tanılayabilmesi ve değerlendirebilmesi,

- 4- Çocuk ve aile bütünlüğünü kavrayabilmesi ve bu bütüncül hemşirelik yaklaşımı kullanarak uygun iletişimi ve girişimleri sağlayabilmesi,
- 5- Hemşirelik temel ilke ve uygulamalarını ve ilaç uygulamalarını değişik yaş gruplarındaki çocuklara uygulama yeteneğini kazanabilmesi,
- 6- Yenidoğan ve çocukluk dönemlerinde sistemlere özgü (solunum, gastroloji, endokrin, genitoüriner, cerrahi, nöroloji, hematoloji, onkoloji, kardiyoloji, kas- iskelet, genetik) sık karşılaşılan sağlık sorunlarını tanımlayabilmesi, hemşirelik bakımını planlayabilmesi, uygulayabilmesi ve değerlendirebilmesi,
- 7-Ebeveynlerin eğitim gereksinimlerini tanımlayabilmesi, uygulayabilmesi ve değerlendirebilmesi hedeflenmektedir.

Dersin Hedefleri

- Çocuk sağlığını etkileyen faktörleri açıklayabilme
- Çocuk sağlığına ilişkin göstergeleri sıralayabilme
- Türkiye'deki yenidoğan, bebek ve 5 yaş altı çocuk ölüm hızlarını söyleyebilme
- Dünyada ve Türkiye'de bebek ölüm hızını etkileyen bazı sosyodemografik değişkenleri açıklayabilme
- Türkiye'de bebek, 1-4 yaş ve 5-14 yaş çocuk ölüm nedenlerini sıralayabilme
- Çocuk sağlığı korunması ve geliştirilmesine yönelik yapılan ulusal/uluslararası girişimleri açıklayabilme
- Çocuk sağlığı sorunlarının önlenmesine yönelik çözüm önerilerinin farkında olabilme

Çocuk Sağlığı Kavramı

- Tüm toplumlarda çocuklar, geleceğin yetişkini olarak özenle yetiştirilen, eğitilen ve eldeki olanakları en üst düzeyde kullanarak, tüm gereksinimleri karşılanmaya çalışılan değerli bireylerdir.

Çocuk Sağlığı Kavramı

- Çocuk kendine özgü bir bireydir.
- Fizyolojik ve bilişsel yönlerden immatür, ancak gelişen bir canlıdır.
- Çocuklar her zaman özel bakım gereksinimleri olan bireyler olup çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesi, tüm toplumların öncelikli hedefleri arasındadır.

Çocuk Sağlığını Etkileyen Faktörler

Anne sağlığı

- Yaşı
- Gebelik öncesi sağlık ve beslenme durumu
- Antenatal bakım
- Doğum aralıkları

Aile sağlığı

- Ailenin yaşam şekli
- Kültürü
- Dini uygulamaları
- Gelenekleri
- Alışkanlıkları ve çocuk yetiştirme uygulamaları

Sosyo-ekonomik durum (yoksulluk)

- Türkiye'de 3 milyon çocuk yoksulluk sınırında yaşamakta, her yıl 125.000 çocuk okula gidememektedir.
- Türkiye'de 6-14 yaş arası çocukların %4,2'si ve 15-17 yaş arası çocukların %20,3 çalışmaktadır.

Çevre

- Hijyen
- Yeterli ve güvenilir su
- Atıklar

Sosyal destek

ÇOCUK SAĞLIĞINA İLİŞKİN GÖSTERGELER

Bir toplumun,

- demografik yapısı,
- hastalık ve ölüm nedenleri;

o toplumun gelişmişlik düzeyi, sağlık durumu, yüksek riskli yaş grupları ve öncelikle ele alınması gereken sağlık hizmetleri hakkında bilgi verir.

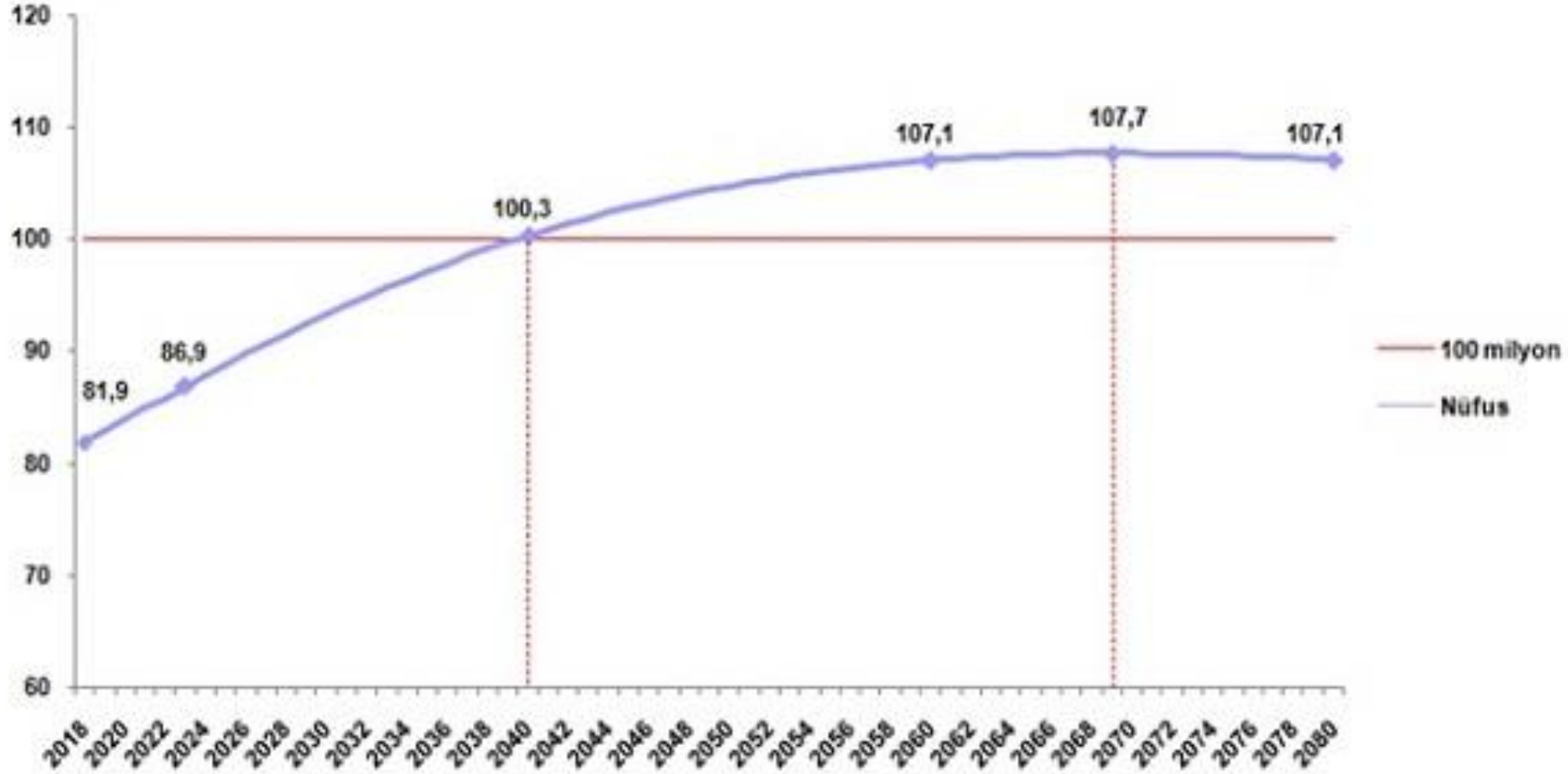
I- DEMOGRAFİK YAPI

- Dünya nüfusu: 7.142.538.918 kişi
- Türkiye nüfusu: 83 milyon 154 bin 997 **kişi** (31 Aralık 2019)
- Erkek: 41 milyon 721 bin 136
- Kadın: 41 milyon 433 bin 861

FARK= 995 bin 654

Türkiye nüfusu, 2018-2080 (TÜİK)

(Milyon kişi)

I- DEMOGRAFİK YAPI

- Türkiye'de bulunan toplam 3 milyon 644 bin 342 Suriyeli sığınmacılarla birlikte

- **Türkiye nüfusu: 85 milyon 454 bin 867**

Suriyelilerin %45,5'i: 0-18 yaş aralığında

0-18 yaş aralığında: **1 milyon 658 bin 482 Suriyeli**

- İl ve ilçe merkezlerinde ikamet: %75.5

- Belde ve köyler ikamet: %24.5

I- DEMOGRAFİK YAPI

- Gelişmekte olan ülkelerde **0-4 yaş grubu nüfusu, toplam nüfusun yaklaşık 1/5'ini,**
- **0-14 yaş grubu ise nüfusun yaklaşık 2/5'ini oluşturmaktadır.**
- Doğurganlığın yüksek olduğu gelişmekte olan ülkelerde, çocuk nüfusunun toplam nüfus içindeki payı da artıyor.

I- DEMOGRAFİK YAPI

Ülkemizde çocuk nüfus verileri;
0-4 yaş : 6.481.849 çocuk
0-18 yaş : 25.560.075 çocuk

2016 canlı doğan bebek sayısı
1 milyon 311 bin 895

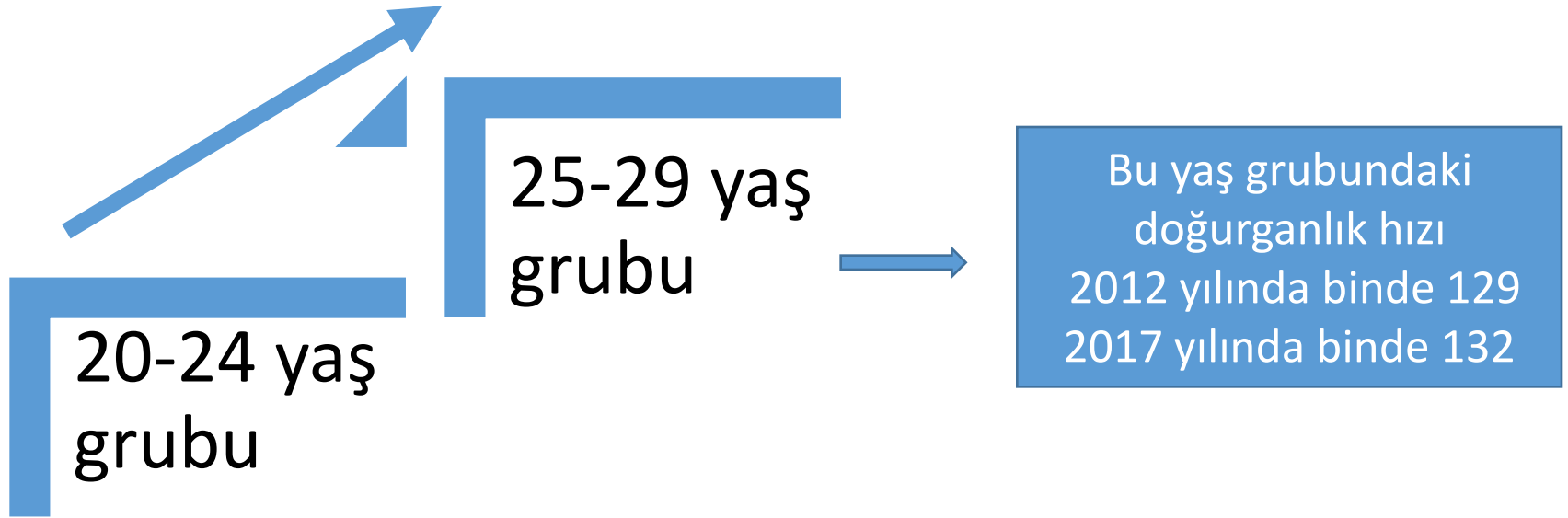
2017 canlı doğan bebek sayısı
1 milyon 291 bin 55
(%51,3'ü erkek, %48,7'si kız)

%1.6

(TÜİK,2017)

Doğurganlık Hızları-2

- TNSA'nın verilerine göre, doğurganlık hızının en yüksek olduğu yaş grubu

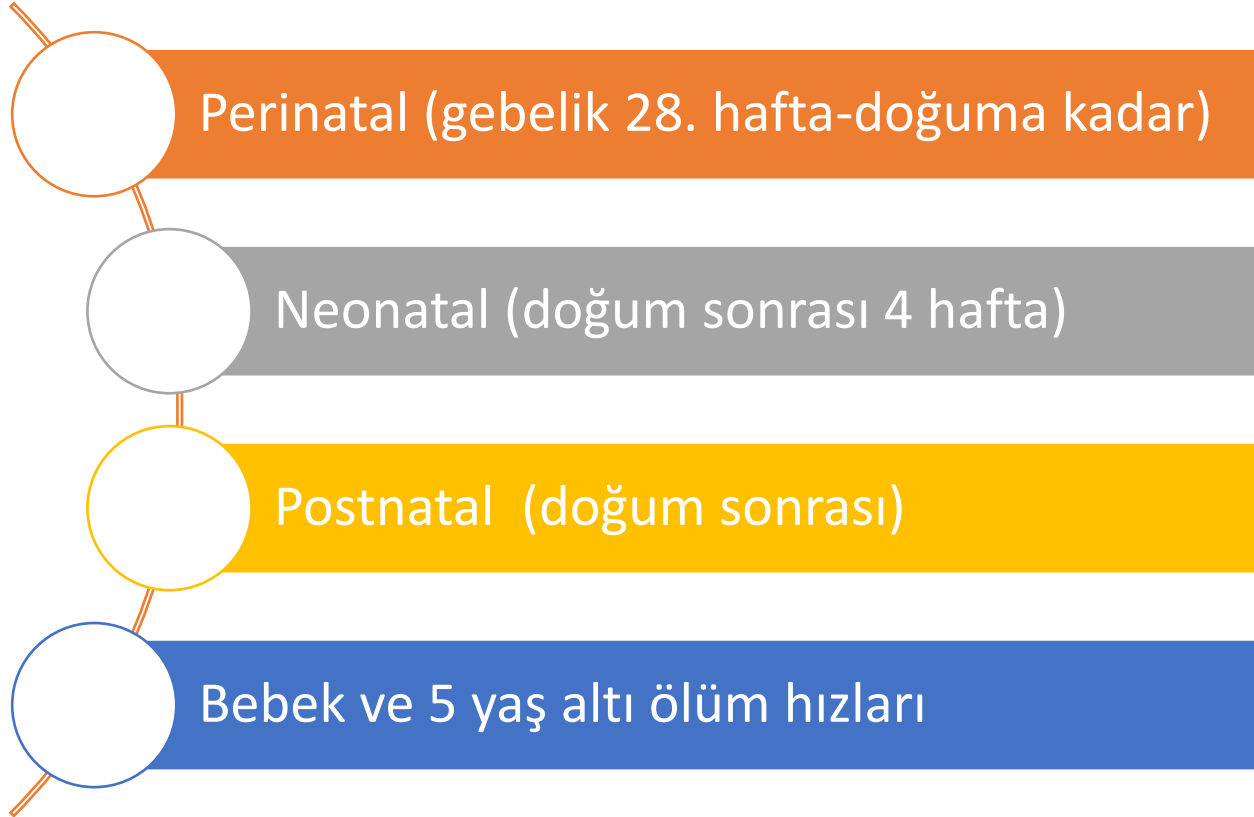
Gebelik ve doğum ile bağlantılı hastalık ve ölüm risklerinin en yüksek olduğu 20 yaşın altında ve 35 yaşın üzerinde yapılan doğumlar tüm doğumların yaklaşık 1/5 'ini oluşturmaktadır.

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLERİ

Çocuk Sağlığının Değerlendirilmesinde Kullanılan Mortalite Göstergeleri

Sağlık koşullarına ilişkin göstergeler

Toplumun kalkınma düzeyi

Bebek ve Çocuk Ölüm Nedenleri

Dünya'da 5 yaş altı çocuklarda ölüm nedenleri sıralandığında,

- Prematürelilik ve prematüreliliğe bağlı hastalıklar (%17)
prematürelilik, DDA, enfeksiyon, doğum travması
- Akut respirituar enfeksiyonlar (%15) *pnömoni*
- İntrapartumla ilgili komplikasyonlar (%11)

Türkiye'de Yaş Gruplarına Göre Çocuk Ölüm Nedenleri

0-1 YAŞ	1-4 YAŞ	5-14 YAŞ
Perinatal nedenler	Edinsel Kalp Hastalıkları	Edinsel Kalp Hastalıkları
Edinsel Kalp Hastalıkları	Semptomlar ve diğerleri	Semptomlar ve diğerleri
Solunum Sistemi Hastalıkları	Solunum Sistemi Hastalıkları	Diğer sistem hastalıkları
Bulaşıcı enfeksiyonlar	Diğer sistem hastalıkları	Kazalar
Semptomlar ve diğerleri	Bulaşıcı enfeksiyonlar	Kanserler
Konjenital anomaliler	Kazalar	Solunum Sistemi Hastalıkları
Diğer sistem hastalıkları	Kanserler	Bulaşıcı enfeksiyonlar
Kazalar	Konjenital anomaliler	
Kanserler		

Çocukların Beslenme Durumu

- Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 5 yaşından küçük çocukların %15'i ileri derecede beslenme yetersizliği içindedir.
- Beslenme bozuklukları vücut direncini kırarak özellikle **enfeksiyon hastalıklarının ağır seyretmesine, hatta öldürücü olmasına neden** olmaktadır.
- Türkiye'nin **yoksul kırsal ve kentsel yerleşimlerinde yaşayan çocuklar** da, beslenme ve gelişim açısından ciddi sorunlarla karşı karşıyadır.
- **Bodurluk, kırsal yerleşim yerlerinde ve Doğu'da yaşayan çocuklar ile anneleri eğitimsiz çocuklar arasında daha yaygındır.**

Çocukların Beslenme Durumu

Türkiye’de emzirme çok yaygındır. Ancak

- Doğumdan sonraki dönemde anne sütü ile beslenmeye başlama oldukça geç olması,
- Ek gıdaya çok erken aylarda başlanması,
- Yanlış ek gıda başlanması,
- Anne sütü ile beslenmeye başlamadan önce su ve şekerli su verilmesi,
- Annelerin doğum öncesi dönemde anne sütü hakkında yeterince bilgilendirilmemesi,
- Sağlık personelinin yetersiz bilgisi,
- Biberon ve emzik kullanma davranışının yaygın olması gibi sorunlar da devam etmektedir

Çocukların Aşılama Durumları

- **TNSA 2013 sonuçlarına göre Türkiye’de 12-26 aylık çocukların %74.1’i tam aşılandır.**
- **%3 lük kısım ise hiç aşılanmamıştır.**
- Türkiye’de uygulanan Genişletilmiş Bağışıklama Programı kapsamında,
- Boğmaca, Difteri, Tetanoz, Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak, Tüberküloz, Poliomyelit ve Hepatit-B ile Hemofilus Influenza tip B’ye bağlı hastalıkların ve bu hastalıklardan kaynaklanan bebek ve çocuk ölümlerinin ve sakatlıkların engellenmesi hedeflenmektedir.

Yıllar Göre Aşılama Oranı (%) Türkiye

	2002	2013	2014	2015	2016	2017
DaBT 3	78	98	96	97	98	96
BCG	77	96	95	96	96	93
HBV- 3	72	97	95	97	98	96
KKK	82	98	94	97	98	96
KPA 3	-	97	96	97	98	96

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

**ÇOCUK SAĞLIĞININ
KORUNMASI VE
GELİŞTİRİLMESİNE
YÖNELİK GİRİŞİMLER**

Çocuk Sağlığını Korumaya Yönelik Örgütler

- UNICEF-United Nations International Children's Emergency Fund-Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
- UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
- WHO-World Health Organisation-DSÖ-Dünya Sağlık Örgütü 1946 yılında kuruldu
Türkiye ne zaman katıldı ???
- ILO-International Labour Organization-Uluslar arası Çalışma Örgütü
- ICN-International Council of Nursing-Uluslar arası Hemşirelik Konseyi tüm dünya ülkelerindeki Ulusal Hemşirelik Dernekleri Federasyonudur. Türk Hemşireler Derneği de üyedir.

Çocuklar İçin Uluslararası Çalışmalar

- **1977:** DSÖ “2000 Yılında Herkes İçin Sağlık Hedefleri”
- **1978:** Almata’ da “Temel Sağlık Hizmetleri Bildirgesi”
- **1989:** BM Genel Kurulunda ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi
- **1990:** Çocuklar İçin Dünya Zirvesi
- **1998:** DSÖ 48. Avrupa Bölge Toplantısı’nda “Bin Yıl Hedefleri-21. yy’ da 21 Hedef”
- **2000:** BM üyesi 189 ülke zirvesinde “2015 yılına dek 8 hedefi gerçekleştirme kararının alınması”
- **2002:** BM Çocuk Özel Oturumunda 2010 Yılı Hedefleri

- **1924** ..... “Çocuk Hakları Cenevre Bildirgesi” kabul edildi.
- **20 Kasım 1959**....BM Genel Kurulunda “BM Çocuk Hakları Bildirgesi” kabul edildi.
- **20 Kasım 1989** ... Çocuk Hakları Sözleşmesi benimsenmiş, 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiş, 142 ülke sözleşmeyi imzalamış. Türkiye’de 2 Ekim 1995’te uygulamaya başlamıştır.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ-1989-BM

- Sosyal Haklar
- Ekonomik Haklar
- Kültürel Haklar
- Korucuyu Haklar
- Kişisel ve Siyasal Haklar

UNICEF (BM Çocuklara Yardım Fonu)

- **Çocuk haklarının korunması** adına tanıtım çalışmaları yapmak, **çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olmak** ve **çocukların potansiyellerini eksiksiz biçimde gerçekleştirmek için fırsatlar yaratmak** üzere görevlendirilmiş bir kuruluştur.

UNICEF'in beş küresel önceliği vardır:

- Kız çocuklarının eğitimi
- Erken çocukluk gelişimi
- Bağışıklama
- HIV/AIDS ile mücadele
- Çocukların şiddet, sömürü, istismar ve ayrımcılıktan korunması.

UNICEF' in Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Önerileri

Çocuk Yaşatma Seferberliği (GOBI – FFF)

- G: Büyümenin izlenmesi,
- O: Oral rehidrasyon sıvısı,
- B: Anne sütünün yaygınlaştırılması,
- I: Bağışıklama,
- F: Besin desteği,
- F: Aile planlaması,
- F: Kadının eğitimi

